

Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2020–2024

Päivitys vuodelle 2022

[Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma \(VASU\) 2021-2024](#)

[Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020-2024](#)

[Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2020-2024, päivitys vuosille 2021-2024](#)

[Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020–2024](#)

[Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma \(EHO\) 2015-2022](#)

Sisälllys

Sisälllys	3
1.Ympäristöterveydenhuollon päämäärät.....	4
2. Toimialue ja toimivalta.....	4
3. Valvonnan voimavarat ja tehtäjako.....	5
4. Koulutus.....	7
5. Valvontakohderekisteri ja tietojärjestelmä	7
6. Laadunhallinta	8
7. Häiriötilanteisiin varautuminen ja toiminta häiriötilanteissa	8
8. Viestintä ja tiedotus.....	8
9. Valvonnan maksullisuus	9
10. Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	9
11. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika.....	10
12. Elintarvikevalvonta	10
12.1. Valvontakohteet.....	11
12.2. Alkutuotannon rekisteröinti.....	11
12.3. Elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan rekisteröinti ja elintarvikehuoneiston hyväksyminen	11
12.4 Säännöllinen valvonta.....	12
12.5 Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset painopisteet ja projektit	14
12.6 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen.....	15
12.7 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti	15
13. Terveystensuojelu	15
13.1 Valvontakohteet.....	15
13.2 Tarkastusten sisältö.....	16
13.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika	16
13.4 Näytteenotto	19
13.5 Valvontasuunnitelman painopisteet.....	20
14 Tupakkalain valvonta	21
14.1 Tupakkalain suunnitelmallinen valvonta suunnitelmakaudella.....	21
14.2 Nikotiinivalmisteiden valvonta.....	23
15. Valvontasuunnitelman seuranta ja toteutumisen arviointi	23

1. Ympäristöterveydenhuollon päämäärät

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ehkäisy. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus (665/2006) edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ruokavirasto ja Valvira ovat valmistelleet ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman vuosille 2020–2024. Valviran tupakkalain valtakunnallinen valvontaohjelma on laadittu vuosille 2020–2024. Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma on laadittu vuosille 2021–2024 samoin kuin elintarvikeketjun monivuotinen valtakunnallinen valvontaohjelma, VASU. Eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjelmaan, EHOon, on tehty vain päivitykset vuodelle 2022.

Ohjelmakauden teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Valvontaohjelmien tavoitteena on kehittää ja yhtenäistää ympäristöterveydenhuollon ohjausta kunnille ja muille valvontaviranomaisille sekä lisätä valvonnan vaikuttavuutta ja laatua yhtenäistämällä valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti. Maakuntaudistuksen valmistelutyö tiivisti yhteistoimintaa Varsinais-Suomen valvontayksiköiden välillä ja yhteistyötä on tarkoitus jatkaa ja yhdenmukaistaa valvontaa maakunnan alueella.

2. Toimialue ja toimivalta

Toimialueena on Salon kaupungin alue. Yksikkö täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintaluokasta annetun lain (410/2009) vaatimukset (vähintään 10 henkilötyövuotta ja kaikki ympäristöterveydenhuollon toimialat samassa yksikössä). Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät siirretään maakunnallisille hyvinvointialueille, jotka aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta. Ympäristöterveydenhuolto ei kuulu maakunnallisille alueille siirrettäviin tehtäviin. Aluehallinnon ja monialaisen maakuntien parlamentaarinen selvitysryhmä antoi loppuraporttinsa tammikuussa 2021. Selvityksessä ehdotetaan, että hyvinvointialueille siirrettäisiin myös ympäristöterveydenhuollon tehtävät 1.1.2026

Ympäristöterveydenhuolto kuuluu kaupungin organisaatiossa rakennus- ja ympäristövalvonnan palvelualueeseen yhdessä rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun ja maaseutupalvelujen kanssa. Viranomaisena toimii rakennus- ja ympäristölautakunta. Ympäristöterveydenhuolto jakaantuu terveysvalvontaan ja eläinlääkintähuoltoon. Ympäristöterveydenhuolto vastaa myös kaupungin löytöeläinpalveluiden järjestämisestä.

Salossa on asukkaita 51 500. Salossa ei ole suurta elintarviketeollisuutta. Sen sijaan alueella on paljon pieniä elintarvikealan yrityksiä, mm. liha- ja kala-alan laitoksia, ravintoloita, ammattikeittäjiä ja myymälöitä, joiden neuvominen ja valvonta vievät runsaasti tarkastajien työaikaa. Lisäksi valvontakohteina on kasvisten sekä eläinperäisten tuotteiden alkutuotantopaikkoja, kouluja, päivä- ja vanhainkoteja, vesilaitoksia, uimahalli, uimarantoja, sekä erilaisia eläintauti- ja eläinsuojelulain alaisia valvontakohteita

Ympäristöterveyspäällikkö päättää ympäristöterveydenhuollon sisäisestä työnjaosta. Jokainen vastaa ensisijaisesti oman vastualueensa tehtävistä. Toimivaltaa on delegoitu viranhaltijoille joustavan työskentelyn mahdollistamiseksi. Ympäristöterveydenhuollon toimivallan delegointipäätös on päivitetty vuonna 2021 vastaamaan lainsäädäntöön tulleita muutoksia.

Mikäli voimassaolevia määräyksiä ei noudateta, viranomaisen tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin määräysten noudattamisen varmistamiseksi. Pakkokeinojen käyttö kuvataan ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmässä ja ohjeena käytetään Ruokaviraston opasta elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä elintarvikevalvonnassa. Hallinnollisille pakkokeinoille on valvontayksikössä laadittu Ruokaviraston ja Valviran laatimien mallilomakkeiden mukaisia lomakepohjia.

3. Valvonnan voimavarat ja tehtäjako

Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollossa on 5 terveystarkastajaa, 3 potilastyötä tekevää eläinlääkäriä (praktikko), valvontaeläinlääkäri, toimistosihteeri ja ympäristöterveyspäällikkö. Ympäristöterveydenhuollon resurssit ovat yhteensä 11 htv.

Terveystarkastajista kaksi hoitaa terveydensuojelulain mukaista valvontaa ja kaksi tarkastajaa tekee pääasiassa elintarvikevalvontaa. Yksi tarkastaja tekee elintarvikevalvonnan lisäksi talousvesivalvontaa. Tupakkalain mukainen valvonta jaetaan usean tarkastajan kesken. Lisäksi ympäristöterveyspäällikkö osallistuu eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavien laitosten ja muiden elintarvikehuoneistojen valvontaan.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö ja vastualueet on kuvattu **taulukossa 1**.

Terveysvalvonnassa on suunnitelmallisen valvonnan lisäksi tehtäviä, joita ei voida ennakoida, mutta joiden tekemiseen on varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi uusintatarkastukset, ruokamyrkytys- ja vesivälitteiset epidemiat ja häiriötilanteiden selvittämiset, hakemusten ja ilmoitusten käsittely, lausunnot ym. asiantuntijatehtävät, asiakasvalitusten selvittäminen, neuvonta ja ohjaus sekä Ruokaviraston, muiden keskusviranomaisten ja aluehallinnon toimeksiannot. Paikallisille yhteisöille (esim. koulut ja yhdistykset) pidetään asiantuntijaluentoja kysynnän mukaan. Terveystarkastajien valvonnassa koulujen, päiväkotien ja asuntojen sisäilma-asiat sekä muut asunnontarkastukset vievät yhden terveystarkastajan työajan lähes kokonaan. Nämä tehtävät eivät kuulu suunnitelmalliseen valvontaan.

Myös laatujärjestelmän ylläpito, valvontasuunnitelmien laatiminen, näytteenotto, näytetulosten käsittely sekä valvonnan raportointi kuluttavat resursseja. Mitoituksessa on huomioitava lisäksi valvontakäynteihin liittyvä matkustusaika, joka ei sisälly tarkastukseen käytettävään keskimääräiseen aikaan.

Terveysvaaraa aiheuttavat tilanteet näytteenottoineen asetetaan aina etusijalle suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan.

Työajan laskennallinen jakauma on kuvattu **taulukossa 2**.

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuollon käytettävissä oleva henkilöstö

	Virkanimike	Vastuu- alue/erityisosaaminen	Muuta
Riitta Suutari	Ympäristöterveys- päällikkö	Hallinto ja esimiestehtävät Elintarvikevalvonta	
Marjo Härkönen	Terveystarkastaja	Elintarvike- ja tupakkaval- vonta, talousvesivalvonta	
Nina Rostiala	Terveystarkastaja	Elintarvike- ja tupakkaval- vonta	
Kirsi-Marja Jaatinen	Terveystarkastaja	Terveydensuojelulain mukai- nen valvonta/sisäilma-asiat	
Sami Saari	Terveystarkastaja	Terveydensuojelulain mukai- nen valvonta/talousvesi- ja uimavedet, melumittaukset Tupakkavalvon- ta/tupakointikielto	
Outi Sarkki	Terveystarkastaja	Elintarvike- ja tupakkaval- vonta	
Riikka Nikula	Kaupungineläinlääkä- ri, Perniö	Praktiikka, alkutuotannon valvontaa , tarvittaessa val- vontaeläinlääkärin tehtäviä	
Anne Partti	Kaupungineläinlääkä- ri, Halikko	Praktiikka, tarvittaessa val- vontaeläinlääkärin tehtäviä	
Johanna Auranen	Kaupungineläinlääkä- ri, Halikko	Praktiikka, tarvittaessa val- vontaeläinlääkärin tehtäviä	
Soile Blomqvist	Toimistosihtööri	Laatuvastaava, toimistotyöt, tietojärjestelmät, arkiston- hoito, asiakaspalvelu	
avoin virka	Valvontaeläinlääkäri, valmiuseläinlääkäri	Eläinsuojelu, eläintautival- vonta	valtion toimek- siantotehtäviä, avi maksaa palkan
Resurssit yhteensä 11 htv			

Taulukko 2. Työajan laskennallinen jakauma valvonnan eri osa-alueille

Toimiala	htv	htpv
Elintarvikevalvonta	2,4	528
Terveydensuojelulain mukainen valvonta	2,65	583
Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	0,25	55
Eläinlääkäripalvelut ja päivystys	2,8	616
Eläinten hyvinvoinnin valvonta ja eläintautivalvonta	1,1	242
Toimistosihteerin tehtävät	1	220
Hallinnolliset tehtävät	0,7	154
Yhteensä	10,9	2398

Ympäristöterveyspäällikön työajasta 0,45 htv ja toimistosihteerin työajasta 0,2 htv lasketaan eläinlääkintähuollon resursseihin. Lisäksi löytöeläintoimintaan kuuluu ympäristöterveyspäällikön ja toimistosihteerin resursseja yhteensä n. 0,1 htv.

4. Koulutus

Valvontaviranomaisen on varmistettava, että henkilökunnalla on riittävä osaaminen ja että osaamista pidetään tarvittaessa yllä säännöllisellä koulutautumisella. Suunnitelman lähtökohta on koulutustarve. Koulutussuunnittelussa otetaan huomioon viranhaltijoiden erikoistumisesta eri osa-alueille johtuvat koulutustarpeet. Kehityskeskustelujen yhteydessä tehdään jokaisen työntekijän kanssa osaamiskartoitus, minkä pohjalta myös arvioidaan koulutustarpeita.

Koulutusta varsinaisten koulutuspäivien lisäksi on myös muu ammattitaidon edistäminen, kuten esim.

- Ruokaviraston valvontaverkostoihin osallistuminen
- valvontaohjelman käyttöön liittyviin "Kysy VATIsta" -verkkotapaamisiin osallistuminen
- laatujärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen liittyviin "Kysy LaatuNetistä" - verkkotapaamisiin osallistuminen.
- aluehallintoviraston työnohjauspäivät ja työkokoukset

Koulutuksessa hyödynnetään mahdollisimman paljon verkossa ja videoyhteyden välityksellä tapahtuvaa koulutusta.

Ympäristöterveydenhuollon koulutusperiaatteita käsitellään myös kaupungin vuosittain päivitettävässä palvelualuekohtaisessa koulutussuunnitelmassa. Siellä on huomioitu erityisesti Salon kaupungin tarjoamat koulutuspalvelut. Eläinlääkintähuollon koulutusta käsitellään myös eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa.

5. Valvontakohderekisteri ja tietojärjestelmä

Valvontahenkilöstön käytössä on ollut vuoden 2019 alusta valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI, jota Ruokavirasto hallinnoi ja kehittää. Vuonna 2020 VATI:ssa otettiin käyttöön sähköinen asiointipalvelu Ilppa. Tietojärjestelmään kerätään keskitetyksi kaikki valvontakohteisiin liittyvät tiedot (toimijan tiedot, toimintalajit ja toiminnan laajuus, tarkastuspöytäkirjat, näytteenottotiedot jne.). VATI -tiedonhallintajärjestelmä on verkkopohjainen. Eläinlääkintähuollon tiedonhallintajärjestelmät käsitellään eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa.

6. Laadunhallinta

Laatujärjestelmän avulla pyritään yhdenmukaiseen valvontakäytäntöön, valvonnan tulosten raportoinnin ja dokumentoinnin selkeyteen ja ajanmukaiseen tasoon. Laatujärjestelmä takaa erilaisten mittaus- tulosten luotettavuuden ja toistettavuuden. Laatujärjestelmän ylläpitämiseksi ja laadunhallinnan toteuttamiseksi ympäristöterveydenhuollolla on käytössä LaatuNet-ohjelmisto. LaatuNet on valtakunnallinen selainpohjainen järjestelmä, joka sisältää valtakunnallisia toimintaohjeita, laatukriteereitä ja mittareita. Järjestelmään voidaan tehdä myös valvontayksikön omia tai esim. maakunnan alueella yhteisesti sovittuja toimintaohjeita ja näin yhdenmukaistetaan valvontaa.

Laatujärjestelmää ylläpidetään aktiivisesti. Laadunhallintatyötä jatketaan vuonna 2022 tekemällä suunnitelmallisia sisäisiä auditointeja, joilla varmistetaan toiminnan asiakaslähtöisyys ja lainsäädännön vaatimuksenmukaisuus. Lisäksi osallistutaan laadunhallintakoulutuksiin, valvonnan valtakunnallisiin interkalibrointeihin ja kerätään asiakaspalautetta. Asiakaspalautteet ja reklamaatiot käsitellään yksikön sisällä yhteisesti. Palautteen avulla kehitetään toimintaa ja reklamaatioiden käsittelyllä sekä niiden juurisyiden selvittelyllä pyritään vastaavanlaisten virheiden toistumisen ehkäisemiseen. Mahdollisista luotettavuuttamme vaarantavista reklamaatioista ja niiden käsittelystä sekä korjaavista toimenpiteistä tiedotetaan myös ympäristöterveydenhuollon ylemmälle johdolle. Riippumaton ulkoinen auditointitaho arvioi toiminnan laatua kolmen vuoden välein. Laadunhallinta on osa jokapäiväistä toimintaamme.

7. Häiriötilanteisiin varautuminen ja toiminta häiriötilanteissa

Elintarvike- ja terveydensuojelulaissa on määräykset siitä, että kunnan on ennakolta varauduttava häiriötilanteisiin. Ympäristöterveydenhuollon suunnitelma on osa kaupungin valmiussuunnitelmaa. Ympäristöterveydenhuollon yleinen valmiussuunnitelma on laadittu 2015 ja se päivitetään vuoden 2022 alkupuolella. Todennäköisimpiä häiriötilanteita ovat epäilyt ruokamyrkytyksistä sekä talous- tai uima-vesiperäiset epidemiat. Vuonna 2021 päivitettiin ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi sekä häiriötilannesuunnitelma uimaveden laadun turvaamiseksi. Terveysvalvonnalla on myös toimintaohjeet ruokamyrkytysten selvittämiseksi. Ohjeet ovat sekä pape- ritulosteina että sähköisessä muodossa.

Elintarvikkeiden ja talousveden aiheuttamien epidemioiden selvittämistä varten on selvitystyöryhmä, jonka kokoonpano on VnA 1365/2011 mukainen. Työryhmässä on elintarvike- ja terveydensuojeluviranomaisen lisäksi mukana terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavia henkilöitä sekä vesilaitoksen edustaja. Kaikilla työryhmän jäsenillä on varajäsen. Työryhmä kokoontuu normaalisti pari kertaa vuodessa epidemiavalmiuden ylläpitämiseksi. Kokouksissa päivitetään yhteystiedot ja käydään läpi ohjeistusta ja mahdollisia epidemia- tai terveysvaaraa aiheuttaneita tapauksia. Työryhmällä on käytössä oma työtila kaupungin intranetissä.

Työryhmän tehtävänä on huolehtia epidemian selvittämiseksi vaadittavien epidemiologisten ja laboratoriotutkimusten suorittamisesta, huolehtia epidemian hallintaa tähtävien toimenpiteiden yhteensovittamisesta, vastata tiedonkulusta eri viranomaisien, asiantuntijoiden sekä laboratorioiden välillä, tiedottaa epidemiasta väestölle ja tiedotusvälineille sekä tehdä tarvittavat ilmoitukset ja selvitykset.

8. Viestintä ja tiedotus

Salon kaupungilla on oma viestintäohje, joka on päivitetty 28.8.2017. Siinä on käsitelty mm. viestinnän tavoitteita, vastuuta ja organisointia, kaupungin sisäistä ja ulkoista viestintää. Lisäksi kaupungilla on omat sosiaalisen median ohjeet KH 28.8.2017.

Ympäristöterveydenhuollolle on laadittu oma häiriötilanneviestintäohjeistus, mikä on tallennettu sekä sähköisesti että paperisena tulosteena toimistossa säilytettävään kansioon. Ohjeistuksessa on käyty lyhyesti läpi häiriötilanneviestintää, määritelty tiedottamisen vastuuhenkilöt, tehty valmiita malleja tiedotteista sekä koottu tärkeimpien toimijoiden, kuten epidemiatyöryhmän, kaupungin johtoryhmän, palveluvastaavien, poliisin ja pelastuslaitoksen yhteystiedot sekä terveyskeskuksen ja sairaaloiden, hoitokotien, koulujen ja päiväkotien sekä tärkeimpien yritysten yhteystiedot. Valvontakohteiden yhteystiedot löytyvät VATI-ohjelman kortistosta. Ympäristöterveydenhuollolla on käyttöoikeudet kaupun-

gin Facebook-sivuille. Ympäristöterveydenhuollolla on käytössään viranomaisviestintään käytettävä VIRVE – puhelin.

Ympäristöterveydenhuolto on yhdessä kaupungin viestinnän, tietohallinnon ja vesilaitoksen kanssa kehittänyt tekstiviestipalveluun perustuvaa häiriötilanneviestintää. Palveluun voivat liittyä kaikki kaupungin asukkaat. Viestipalvelu on otettu käyttöön alkuvuodesta 2018. Palvelun tunnettavuutta pyritään edelleen lisäämään ja saamaan kaupunkilaisia liittymään käyttäjiksi.

Kaupungin verkkosivustot uudistettiin vuonna 2020. Verkkopalvelukokonaisuus toteutetaan WordPress-julkaisujärjestelmällä, joka on kustannustehokas, toimittajariippumaton avoimen lähdekoodin järjestelmä. Kukin palvelualue vastaa omien sivujensa sisällöntuottamisesta ja suunnittelusta. Uudistuksen tavoitteena oli yhden sivuston järjestelmä, jolla sisällönhallinta on helppoa ja asiakkaan kokemus verkkosivujen käytettävyydestä paranee.

9. Valvonnan maksullisuus

Uusi elintarvikelaki tuli voimaan 21.4.2021. Uutena asiana laissa säädettiin kunnan suorittamasta elintarvikevalvonnasta perittävistä valvonnan perusmaksusta. Maksun suuruudeksi on laissa säädetty 150 euroa. Valvonnan perusmaksu peritään kaikilta vuoden ensimmäisenä päivänä elintarvikevalvonnan rekisterissä olevilta elintarvikehuoneistoilta lukuun ottamatta joitakin laissa erikseen säädettyjä poikkeuksia. Vuoden 2021 lopussa tuli voimaan myös terveydensuojelulain muutos, ja myös lähes kaikilta terveydensuojelulain mukaisilta toimijoilta peritään 150 euron suuruinen perusmaksu. Valvonnan perusmaksun periminen tulee edellyttämään joidenkin toimintatyyppien osalta tietojärjestelmän kirjausten tarkistamista, jotta maksu ei tule perittäväksi niiltä valvontakohteilta, jotka lainsäädännössä on jätetty maksuvelvollisuuden ulkopuolelle. Kirjausten, laskutustietojen ja -aineiston tarkistaminen ja korjaaminen tulevat vaatimaan työaikaa alkuvuonna.

Valvonnan perusmaksun lisäksi elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnasta peritään edelleen suoriteperusteiset valvontamaksut. Toimijalta peritään taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, mittauksista ja näytteen tutkimuksesta. Elintarvikelain mukainen viranomaisnäytteenotto on lakimuutoksen myötä maksutonta, mutta terveydensuojelulain mukaisesta näytteenotosta peritään maksu. Maksu peritään myös muista ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä maksullisiksi säädettyistä suoritteista, esim. ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä sekä mahdollisista uusintatarkastuksista ja hallinnollisten pakkokeinojen noudattamisen valvonnasta.

Maksullisuuden periaatteena on, että valvonnasta perittävät maksut eivät saa ylittää todellisia kustannuksia. Poikkeuksena tästä on kuitenkin tupakkalain mukainen valvontamaksu, joka on veroluonteinen ja voi ylittää valvonnan todelliset kustannukset tupakkalaissa säädettyin edellytyksin. Maksutaksa on nähtävillä Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon verkkosivuilla. Taksa päivitetään tarvittaessa ja seuraava päivitys tehdään vuoden 2022 alkupuolella.

Eläinsuojeluvalvonnan käynnit ovat maksuttomia. Osa eläintautivalvonnan suoritteista on maksullisia, mutta maksut perii valtio.

10. Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Viranomaisnäytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Näytteiden tutkimiseen käytettävän laboratorion tulee olla asianmukaisesti hyväksytty tekemään pyydettyjä tutkimuksia. Viranomaisnäytteiden tutkimukset sekä tutkimukset, joiden tekemisestä on säädetty lainsäädännössä, tutkitaan elintarvikelain 297/2021 34 §:n mukaisissa laboratorioissa. Elintarvikevalvontaviranomainen voi osoittaa laboratorion, jossa viranomaisnäytteet analysoidaan myös toiminnanharjoittajan maksamien viranomaisnäytteiden osalta. Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon ottamat elintarvike- ja vesinäytteet toimitetaan pääsääntöisesti tutkittavaksi LUVYLab Oy Ab:n laboratorioon Lohjalle. Tarvittaessa voidaan käyttää esim. Metropolilab Oy:n tai Ruokaviraston laboratorion analyysipalveluja. Laboratoriot tarjoavat tarvittaessa palveluja myös virka-ajan ulkopuolella.

11. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tarkastuskertomuksessa esitetään, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Tarkastusten yksityiskohtaisempi sisältö on kuvattu keskusvirastojen antamissa ohjeissa. Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastus voi sisältää näytteenottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan, kohteessa valmistettavien tuotteiden tai kohteessa tarjottavien palveluiden terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Elintarvikevalvonta tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa, mutta joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa myös muulloin, esimerkiksi aamulla ennen toiminnan alkamista. Useimmiten tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta valvontaviranomainen voi joissakin tapauksissa tarkastaa esimerkiksi asiakirjoja myös virkapaikallaan tai kerätä tietoja toiminnanharjoittajalta käymättä kohteessa.

Tarkastuksen lopuksi tarkastaja vetää yhteen tarkastuksen keskeiset havainnot ja kertoo ajatuksensa toimenpide-ehdotuksiksi ja aikatauluksi, jotka kirjataan tarkastuspöytäkirjaan. Mikäli tarkastuksella jää selvitetävää, myös tämä kerrotaan tarkastuksen yhteydessä. Tämä mahdollistaa toimijan kuulemisen ja asiasta voidaan keskustella ja sopia asianosaisten kanssa.

Tarkastuksesta on aina laadittava tarkastuskertomus, joka täyttää sille asetetut vaatimukset ja jossa huomioidaan muun muassa toimialakohtaiset ohjeet. Valviran tarkastuslomakepohjat terveydensuojelulain ja tupakkalain valvontaa varten ohjeineen löytyvät ympäristöterveydenhuollon ekstranetistä ja ovat täytettävissä VATI-tietojärjestelmässä. Elintarvikevalvonnassa vastaavasti toimitaan Oiva-ohjeiden mukaisesti. Riskinarvioinnin perusteella valvoja valitsee lomakkeelta tarkastettavat asiakokonaisuudet. Tarkastuslomakkeiden käyttö yhtenäistää valvontaa valtakunnallisesti. Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus Vatiin. Myös A-arvosanan kohdalla on suositeltavaa kirjata tarkastuskertomukseen, mitä on tarkastettu.

Tarkastuskertomukseen merkitään valvonnan tarkoitus, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet määräaikaikoinen. Tarkastuskertomus toimitetaan sähköisesti tarkastuskohteeseen kahdeksan työpäivän kuluessa tarkastuksesta suoraan toiminnanharjoittajalle. Ruokavirasto lähettää postitse esillä pidettävän Oiva-raportin toimijalle. Myös terveydensuojelulain mukaiset tarkastuskertomukset pyritään lähettämään toimijalle kahdeksan työpäivän kuluessa. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille tai asianosaisille.

Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmän palvelukuvauksissa on valvontayksikkökohtaiset käytännönohjeet tarkastusprosessin läpiviemiseksi. Palvelukuvaukset kattavat kaikki valvontaan liittyvät prosessit.

12. Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvontasuunnitelma kuvaa, miten Salon ympäristöterveydenhuolto toteuttaa sille elintarvikelain 297/2021 nojalla kuuluvia tehtäviä. Elintarvikelain tarkoituksena on suojata kuluttajan terveyttä ja taloudellisia etuja varmistamalla elintarvikkeiden ja kontaktimateriaalien turvallisuus, hyvä terveydellinen ja muu elintarvikesäännösten mukainen laatu sekä elintarvikkeista ja elintarvikekontaktimateriaaleista annettavien tietojen riittävyys ja oikeellisuus. Lisäksi elintarvikelain tarkoitus on parantaa elintarvikealan yrittäjien toimintaedellytyksiä.

Elintarvikesäännösten toimeenpanossa ja niiden noudattamisen valvonnassa on otettava huomioon elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan luonne ja laajuus sekä muut sellaiset seikat, jotka vaikuttavat elintarvike- ja kontaktimateriaaliturvallisuuteen ja kuluttajansuojaan.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on puolestaan varmistaa, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja että elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyyys ja muu määräystenmukaisuus toteutuu kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Viranomaisen on tarvittaessa annettava toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehoituksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi (elintarvikelaki 297/2021 27 §). Toiminnan määräystenmukaisuus parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia markkinoilla sekä pienentää esimerkiksi takaisinvedoista johtuvia yrittäjän taloudellisia kustannuksia.

Elintarvikevalvontaa suunnataan eri kohteisiin tai osa-alueisiin sen mukaan, missä sitä eniten tarvitaan riskitekijät huomioon ottaen. Valvonnan on oltava tasapuolista niin, että se kohdistuu perusteiltaan yhdenvertaisesti kaikkiin valvontakohteisiin ja valvontakohtetyyppeihin. Kohteen valvonnan tehostamiselle tai sen lieventämiselle on perusteet, jotka saadaan arvioimalla valvontakohteessa elintarvikkeeseen kohdistuvia riskitekijöitä. Tasapuolisuus elintarvikevalvonnassa tarkoittaa sitä, että valvonnan määrä ja valvontamenetelmät valitaan elintarvikkeen turvallisuuden ja laadukkuuden varmistamiseksi samoilla perusteilla koko maassa.

12.1. Valvontakohteet

Kunnat pitävät yhdessä Ruokaviraston ja aluehallintoviraston kanssa valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä (ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä VATI). Rekisterissä ylläpidetään ajan tasalla olevia tietoja kaikista alueen elintarvikevalvontakohteista (elintarvikelaki 79 §). Näitä ovat:

- rekisteröintiä tai hyväksyntää edellyttävät elintarviketoiminnat mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot, elintarvikekuljetukset ja kotona tapahtuva elintarvikealan toiminta
- toiminnat, joissa valmistetaan tai saatetaan markkinoille elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita (kontaktimateriaalialan toiminta)
- rekisteröintiä tai hyväksymistä edellyttävä elintarvikkeiden alkutuotanto

12.2. Alkutuotannon rekisteröinti

Alkutuotantotoiminnasta on tehtävä ilmoitus elintarvikevalvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan muuttamista. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos elintarvikevalvontaviranomainen saa tiedon elintarvikkeiden alkutuotannosta toiselta viranomaiselta. Alkutuotannon toimijalle ilmoitetaan vastaanotetusta ilmoituksesta tai toiselta viranomaiselta saadusta tiedosta toiminnan aloittamisesta.

12.3. Elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan rekisteröinti ja elintarvikehuoneiston hyväksyminen

Elintarvike- ja kontaktimateriaalialan toimijan on tehtävä valvontaviranomaiselle kirjallinen ilmoitus toiminnan rekisteröintiä varten viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelevä viranomainen antaa elintarvikealan toimijalle todistuksen ilmoituksen käsittelystä. Elintarvikehuoneistot, joiden toiminnan aloittamisesta on tehtävä ilmoitus, tarkastetaan pääsääntöisesti vasta toiminnan jo alettua. Kohteen ensimmäinen tarkastus suoritetaan riskinarvioinnista riippuen 3-6 kk kuluttua toiminnan alkamisesta.

Elintarvikelain 297/2021 11 §:n mukaisen toimijan, joka käsittelee raakoja eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on ilmoituksen jättämisen sijasta haettava valvontaviranomaiselta elintarvikehuoneiston hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista. Pääsääntöisesti hyväksynnän tekee huoneiston sijaintikunnan valvontaviranomainen. Ruokavirasto hyväksyy kuitenkin teurastamot ja riistan käsittelylaitokset sekä niiden yhteydessä olevat elintarvikehuoneistot. Valvontaviranomainen tekee

elintarvikehuoneiston hyväksymisestä päätöksen. Kohteeseen tehdään tarkastus ennen päätöksen tekemistä. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä.

Salon ympäristöterveydenhuoltoon tulee vuosittain 25-30 kpl toiminnan rekisteröinti-ilmoitusta ja 0-1 hyväksyntää edellyttävää elintarvikehuoneistohakemusta.

12.4 Säännöllinen valvonta

Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat valvontakohteet ja tarkastusmäärät perustuvat kohteiden riskinarviointiin. Valvonnan tarpeen arvioinnin perustana käytetään Ruokaviraston ohjetta (10503/4) "Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen. Toiminnan luonne ja laajuus huomioidaan riskinarvioinnissa. Merkittävinä tekijöinä ovat tuotantomäärät ja toimintatyyppi. Riskinarviointia päivitetään aina tarvittaessa tarkastusten yhteydessä. Elintarvikekohteiden valvontatiheys kirjataan VATIin kohdekohtaisesti, jolloin tiedot tarkastusajankohdista näkyvät tarkastajille valvontaohjelmassa.

Riskiluokitusohjeesta poikkeava, tarkastustiheyteen vaikuttava peruste kirjataan VATIin toiminnan lisätiedot -kohtaan. Yhteisesti sovitut poikkeamaperusteet kirjataan myös LaatuNet -ohjeisiin. Varsinais-Suomen valvontayksiköt ovat esimerkiksi yhteisesti linjanneet, että toimijan saadessa kolme Oiva-A arvosanaa peräkkäin, laskennallista tarkastustiheyttä lasketaan 50% ilmoitetuissa elintarvikehuoneistoissa. Tämä ei kuitenkaan koske kohteita, joissa käydään harvemmin kuin kerran vuodessa.

Suunnitelmallisesti valvottavia elintarvikehuoneistoja on VATI-rekisterin mukaan yhteensä 461 kpl ja suunnitelmallisesti valvottavia alkutuotannon kohteita (maidontuotantotilat ja sirkkaamo) 27 kpl. Vuodelle 2022 elintarvikehuoneistotarkastuksia on suunnitelmassa 186 kpl ja alkutuotannon tarkastuksia 22 kpl.

Liikkuville elintarvikehuoneistoille, jotka on rekisteröity toisen valvontayksikön alueelle, voidaan tehdä sovitusti Oiva-tarkastus Salon valvonta-alueella

Taulukko 3. Elintarvikelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet ja tarkastukset v. 2022

Toimintatyyppi	Toimintoja	Tarkaste- taan joka vuosi	Tarkaste- taan har- vemmin	Suunnitellut tarkastukset 2022
Juomien valmistus	2	0	2	2
Makeisten valmistus	1	0	1	0
Muu valmistus	5	0	5	1
Yhdistelmätuotteiden valmistus	2	1	1	1
Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	2	0	2	1
Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	3	0	3	1
Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	3	1	2	2
Elintarvikkeiden kuljetus	3	0	3	0
Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	4	0	4	0
Elintarvikkeiden tukkumyynti	11	1	10	3
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	107	9	98	31
Kuluttajan tuotteiden käsittely, eläimistä saatavat elintarvik- keet	1	0	1	0
Grilli- tai pikaruokatoiminta	26	1	25	5
Kahvilatoiminta	48	1	47	12
Ravintolatoiminta	75	53	22	61
Suurtalous, keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu	19	9	10	13
Suurtalous, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	31	4	27	15
Suurtalous, tarjoilukeittiötoiminta	66	0	66	8
Muu elintarvikkeiden varastointi	1	0	1	1
Kalajalosteiden valmistus	2	2	0	8
Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	2	2	0	10
Munapakkaamo	1	1	0	1
Elintarvikkeiden maahantuonti	9	0	9	0
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	12	2	10	4
Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	6	0	6	0
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	4	2	2	2
Muiden viljatuotteiden valmistus	2	0	2	0
Myllytoiminta	1	0	1	0
Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	1	0	1	0
Vähäriskinen, Lihan käsittely	11	0	11	4
	461	89	372	186

12.5 Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset painopisteet ja projektit

Suomen monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (2021-2024), VASU, on kaikkien elintarvikeketjun viranomaisten yhteinen ”tiekartta”, jonka avulla varmistetaan valtakunnallisesti viranomaisvalvonnan poikkileikkaavat ja yhdenmukaiset tavoitteet ja painopisteet sekä laatu ja kehittäminen.

Strategisten vaikuttavuuspäämäärien edistämiseksi viranomaisvalvonnalle on elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmässä sovittu suunnitelmakaudelle yhteiset kehitysteemat:

- Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio
- Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä
- Valmius ja kriisinhallinta

PAINOPISTEIDEN HUOMIOIMINEN VUONNA 2022:

1 Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio

Valvontatulokset ohjaamaan käytäntöä:

1. Kunnossapito (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3)
2. Puhtaanapito (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2)
3. Markkinointi (Oiva-rivi 13.3)
4. Valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkitöjen valvontaprojekti (Oiva-rivit 13.1 ja 13.2)
- 5. Lämpötilavalvonta (Oiva-rivit IEH 6.2 ja 6.4)**
- 6. Jäljitettävyyks (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9)**
7. Takaisinvedot (Oiva-rivi 16.6)

- Aiemmin toteutettujen painopisteiden 1. – 4. yhteenveto (Ruokavirasto kokoaa, tiedot kunnalle)
- Painopisteen **5. lämpötilavalvonta suunnittelu** (Ruokavirasto koordinoi, kunta osallistuu tarpeen mukaan)
- Painopisteen **6. jäljitettävyyks toteutus** (Ruokavirasto koordinoi, kouluttaa, kunta toteuttaa painotettua valvontaa, osallistuu koulutuksiin)

Valvojan työkalupakki:

Valvonnassa tarvittavan osaamisen kokoaminen valvojan työkalupakiksi, josta tieto on löydettävissä helposti ja ymmärrettävästi. Alustavia työkalupakin osa-alueita ovat esim. virkamiehen vastuut ja velvollisuudet, pakkokeinojen käyttäminen, tarkastusten toteuttaminen

- Ruokavirasto kokoaa valvojan työkalupakkia
- Kunta osallistuu koulutuksiin ja hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään

Kohteet valvonnan piiriin:

Kehitetään toimintatapoja, jotta saadaan sellaiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne lakisääteisesti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kuuluvat

- Ruokavirasto selvittää priorisoitujen toimijoiden/toimintojen osalta parhaat vaikutuskeinot, jotta puuttuvat saadaan paremmin valvonnan piiriin. Ruokavirasto kartoittaa ja toteuttaa valvonnan ulkopuolella olevien toimijoiden etsintäkeinoja
- Kunta valvoo tarkastuksilla, että toiminta vastaa ilmoitettua

2 Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä

Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen

- Ruokavirasto suunnittelee, koordinoi, kouluttaa, ohjaa painotettua valvontaa
- Kunta osallistuu suunnitteluun ja yhteistyötapaamisiin ja koulutuksiin
- Kunta toteuttaa painotettua valvontaa

3 Valmius ja kriisinhallinta

Pandemiavalmiuden kehittäminen -koronaepidemian opit ympäristöterveydenhuollossa

- Ruokavirasto ja Valvira koordinoi, kokoaa tiedon ja ohjaa
- Kunta osallistuu työryhmiin, onnistumisen arviointiin ja valmiuden kehittämiseen

12.6 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Vastuu elintarviketurvallisuudesta on pääosin toimijoilla ja sen vuoksi näytteenottokin on pääasiassa toimijoiden vastuulla.

Omavalvontajärjestelmän toimivuutta voidaan kuitenkin todentaa viranomaisnäyttein. Näytteenoton tarpeeseen ja tutkimusten laajuuteen vaikuttavat toimijan omavalvontasuunnitelma, sen toimivuus ja omavalvontanäytteiden tulokset. Myös valmistusmäärät ja valmistettavan tuotteen ominaisuudet vaikuttavat viranomaisnäytemäärään.

Eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien laitosten riskiperusteinen viranomaisnäytteenottosuunnitelma on tehty kohdekohtaisesti. Suunnitelma löytyy S-asetalalta.

Epidemioiden selvittämiseksi sekä asiakasvalitusten perusteella tai elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin liittyvät tutkimukset tehdään tarvittaessa ympäristöterveydenhuollon kustannuksella.

Ruokaviraston pyynnöstä otetaan näytteitä, jotka liittyvät esim. valtakunnallisiin valvontaohjelmiin tai EU-monitorointiin. Mahdollisuuksien mukaan pyritään osallistumaan myös Ruokaviraston koordinoimiin valvontaprojekteihin, joihin saattaa sisältyä näytteenottoa.

12.7 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti

Elintarvikealan toimija, joka vastaanottaa tai välittää eläinperäisiä elintarvikkeita Suomeen muista EU:n jäsenmaista sekä eräistä muista maista, on vastuussa tuotteidensa turvallisuudesta ja lainsäädännön vaatimusten mukaisuudesta. Tätä toimintaa kutsuttiin aiemmin ensisaapumistoiminnaksi. Vuodesta 2020 alkaen eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontia valvotaan osana kuntien tekemää Oiva-valvontaa. Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontin valvonnan tarkoitus on turvata ko. elintarvikkeiden hygieeninen laatu ja estää eläintautien leviäminen niiden välityksellä.

Salossa on tällä hetkellä kaksi toimijaa, jotka harjoittavat eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontia. Näiden toimijoiden valvontakäynneillä tarkastetaan sisämarkkinatuontiin liittyvät asiat vähintään kolmen vuoden välein.

13. Terveystuojelu

Terveystuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveystuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveystuojelusta ja järjestettävä sitä koskevaa ohjeistusta ja neuvontaa. Terveystuojelulain mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveystuojelun valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma tulee laatia siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Terveystuojelun valvontasuunnitelma perustuu terveystuojelulain mukaista valvontaa ohjaavan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) laatimaan valtakunnalliseen valvontaohjelmaan vuosille 2020-2024. Ohjelmaa on päivitetty vuosille 2021-2024.

13.1 Valvontakohteet

Terveystuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat mm. talousvettä toimittavat laitokset, uimahallit, uimarannat, koulut ja muut oppilaitokset, päiväkodit, vanhainkodit, kauneushoito-

lat, kuntosalit ja yleiset liikuntatilat. Terveysturvallisuuden mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita on Salossa yhteensä 314 kpl. Valvontakohteet tyypeittäin ja kohteiden lukumäärät on esitetty taulukossa 4. Tarkat kohdekohtaiset tiedot on tallennettu valvontaviranomaisten käytössä olevaan tietojärjestelmään.

13.2 Tarkastusten sisältö

Terveysturvallisuuden mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää ja ennaltaehkäistä terveysvaaran tai haitan esiintyminen ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarvittavat määräykset ja ohjeet.

Tarkastukseen liittyy usein ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisesti näytteenottoa. Tarkastusajankohdasta sovitaan pääsääntöisesti etukäteen. Asiakirjat voidaan pyytää toimittamaan valvontaviranomaiselle ennen tarkastusta. Ympäristöterveydenhuollon laatu-järjestelmästä löytyvät ohjeet tarkastusprosessin etenemisestä ja huomioitavista asioista. Tarkastusohjeina käytetään Valviran laatimia tarkastuslomakkeita, jotka sisältävät ohjeet tarkastettavista asioista. Lomakkeet ovat sisällöltään samanlaisia kuin VATI-valvontaohjelmassa käytettävät tarkastuskertomuspohjat.

Uusintatarkastuksella varmennetaan, että kohteen toiminta on saatettu hyväksyttävälle tasolle. Uusintatarkastus voi olla myös esim. tarvittavan asiakirjan pyytäminen nähtäväksi, jos siinä on aiemmin ollut puutteita.

Kaikista tehdyistä tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi tarkastuksen kohteelle ja muille asianosaisille.

13.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika

Valvontakohteen tarkastustiheys määräytyy riskinarvioinnin perusteella. Pääsääntöisesti riskinarviointi tapahtuu Vati-järjestelmässä valvontakohteen ominaisuustietojen perusteella ja käytössä ovat valtakunnallisesti määritellyt tarkastustiheydet. Riskinarviointi tarkistetaan aina tarkastuksen yhteydessä ja tarvittaessa kohteelle voidaan perustellusta syystä määritellä myös valtakunnallisesta suosituksesta poikkeava tarkastustiheys.

Valvontakohdetyypit luokitellaan kolmeen eri riskiluokkaan seuraavasti:

Riskiluokat:

Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä. Tällaisia kohteita ovat esim. isot talousveden jakelualueet, yleiset uimarannat, uimahalli. Tarkastustiheys pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski). Tähän luokkaan kuuluu suurin osa valvontakohteista ja niiden tarkastustiheys vaihtelee välillä joka toinen – joka neljäs vuosi.

Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa. Tällaisia kohteita ovat esim. yleiset liikuntatilat ja majoitustoiminta. Tarkastustiheys kerran viidessä vuodessa.

Tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika riippuu mm. kohteen koosta ja toiminnan laajuudesta. Koko tarkastusprosessiin (tarkastuksen sopiminen, valmistelu, tarkastus, tarkastuskertomuksen kirjoittaminen) kuuluu aikaa muutamasta tunnista useisiin tunteihin.

Taulukossa 4 on määritelty suunnitelmallisen valvonnan toimintatyytit, kohteiden lukumäärät ja niihin vuonna 2022 suunnitellut tarkastukset. Varsinais-Suomen valvontayksiköt ovat lisäksi yhdessä linjanneet, että liikuntatilat tarkastetaan ilmoituskäsittelyn yhteydessä ja mikäli puutteita ei huomata, jatkossa tarkastus tehdään vain valituksen johdosta tai esimerkiksi toiminnanharjoittajan vaihtuessa. Kuluttajaturvallisuusvalvonnan siirryttyä valtiolle liikuntatilojen riskit ovat vähäisiä, sillä oleskelu on vapaaehtoista ja lyhytaikaista ja altistuneiden määrä on rajallinen.

Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia vuodelle 2022 on yhteensä 129 kpl (vuonna 2021 suunniteltuja tarkastuksia 153 kpl). Tarkastuksista 37 on vuonna 2021 tekemättä jääneitä tarkastuksia, jotka siirrettiin vuodelle 2022. Erityisesti kouluja ja sosiaalihuollon kohteita jäi tarkastamatta koronasta ja resurssivajauksesta johtuen.

Terveydensuojelulain osalta on huomioitava, että suunnitelmallisen valvonnan osuus työstä on selvästi pienempi kuin elintarvike- ja tupakkavalvonnassa. Terveydensuojelun toimialalla erilaisten lausuntojen sekä neuvonnan ja ohjauksen osuus on merkittävä, lisäksi valitusten käsittelyyn sekä asumisterveyden ja julkisten tilojen sisäilmaongelmien viranomais- ja asiantuntijatehtävien hoitamiseen kuluu runsaasti aikaa.

Asumisterveyden valvontaa tehdään pääasiassa todettua tai epäiltyä terveyshaittaa koskevien ilmoitusten vuoksi ja siksi kyseistä ei-suunnitelmallista valvontaa priorisoidaan tarkastustoimintaa suunniteltaessa.

Vettä toimittavien laitosten valvonnan lisäksi talousvesivalvontaa tehdään kohteissa, joilla on oma kaivo talousveden hankintaan. Tällöin valvontaa tehdään kohteen suunnitelmallisen tarkastuksen yhteydessä. Tällaisia kohteita on 25 kpl.

Taulukko 4. Terveysturvallisuuden mukainen suunnitelmallinen valvonta 2022

Toimintatyyppi	Toimintoja	Tarkaste- taan joka vuosi	Tarkaste- taan har- vemmin	Suunnitellut tarkastukset 2022
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	42	0	42	7
Muu ihon käsittely tai hoito	3	0	3	1
Solarium	1	0	1	0
Tatuointi ja lävistys	2	0	2	0
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikki- puistot	46	0	46	13
Yleinen liikuntatila	19	0	19	2
Muu uimapaikka	2	0	2	1
Yleiset altaat	2	2	0	2
Pienet yleiset uimarannat	11	11	0	11
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava mää- rä uimareita päivässä	7	7	0	7
Aamiaismajoitus sekä majoitus maatilamatkailun yhtey- dessä	2	0	2	0
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	1	0	1	0
Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotel- lit, huoneistohotellit, matkustajakoti / motelli, täysihoido- la	6	0	6	2
Hotelli	7	0	7	0
Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	2	0	2	1
Muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen	5	0	5	1
Muu majoitustoiminta	4	0	4	2
Ammattioppilaitos	5	0	5	3
Korkeakoulu	1	0	1	0
Lukio	2	0	2	2
Muu aikuiskoulutus	2	0	2	2
Muut koulut ja oppilaitokset	3	0	3	2
Peruskoulu	29	0	29	20
Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	6	0	6	2
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	40	0	40	10
Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	3	0	3	2
Kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintakeskus	2	0	2	0
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	8	0	8	5
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat: te- hostettu palveluasuminen)	6	0	6	6
Vanhainkoti (laitoshuolto)	6	0	6	0
Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitos- tyyppinen)	11	0	11	2
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	7	0	7	3
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	20	19	1	19
Saunat	1	1	0	1
	314	40	274	129

13.4 Näytteenotto

Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät talous- ja uimavesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. Viranomaisen tekemästä näytteenotosta laskutetaan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen näytteenottomaksu.

Talovesiden vedenlaadun valvonta:

Talovesiden laatua valvotaan STM:n asetuksen 1352/2015 (muutos 683/2017) talovesiden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista nojalla. Pienten yksiköiden osalta (vedentoimitus alle 10 m³/vrk tai alle 50 käyttäjää) noudatetaan STM:n asetusta 401/2001.

Yli 10 m³/d tai yli 50 henkilön tarpeisiin vettä toimittavilla laitoksilla on valvontatutkimusohjelmat, jotka sisältävät näytteenottosuunnitelman. Pienemmillä laitoksilla on ainoastaan suunnitelma näytteenotosta. Näytteenottosuunnitelmat on päivitetty vuonna 2020 ja suunnitelmat on laadittu vuosille 2021 - 2025. Näytteenottosuunnitelmissa on huomioitu vettä toimittaville laitoksille tehty riskinarvioinnit, jotka on talovesiasetuksen 1352/2015 mukaisilla laitoksilla hyväksytty vuoden 2020 aikana. Pienen talovesiasetuksen mukaisille laitoksille laaditaan myös riskinarvioinnit, mutta niiden hyväksymisestä ei tehdä erillistä päätöstä.

Vuonna 2022 otettavista näytteistä on laadittu näytteenottosuunnitelma, mistä selviää yksityiskohtaisesti näytteenottokohteet, ajankohta ja tehtävät tutkimukset.

Ympäristöterveydenhuolto on ottanut useimpien vesiosuuskuntien näytteet. Osa vesiosuuskunnista on huolehtinut itse näytteiden ottamisesta ja terveydensuojeluviranomainen on vain varmistanut, että toimija tietää näytteenotossa huomioitavat asiat. Laboratorion sertifioitu näytteenottoja ottaa Liikelaitos Salon veden näytteet.

Yksityisten talovesikaivojen näytteenottoa avustetaan antamalla asiakkaille näytepulloja toimistolta ja kuljettamalla yksityisiä näytteitä laboratorioon viranomaisnäytepäivinä. Kaivon käyttäjille annetaan neuvontaa ja ohjausta veden laatuun ja näytteenottoon liittyvissä asioissa.

Tammikuussa 2021 voimaan tulleen uuden juomavesidirektiivin toimeenpano edellyttää talovesiteen liittyvien tietojen sitomista paikkatietoon kaikkien sellaisten vedenjakelualueiden osalta, joille toimitetaan talusvettä vähintään 10 m³ vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin. STM ja Valvira toimittivat kuntiin tietopyynnön vedenjakelualueiden aluepaikkatiedoista. Salon valvontaviranomainen vei tiedot vedenjakelualueista yhteistyössä vesilaitosten kanssa Salon kaupungin käytössä olevaan paikkatieto-ohjelmaan (Trimble Locus) ja tiedot toimitettiin tietopyynnön mukaisesti. Paikkatietoa tarvitaan, jotta vesi.fi-verkkopalveluun saataisiin kehitettyä käyttäjäystävällinen ja helppo järjestelmä direktiivissä veden käyttäjille vaadittujen tietojen esittämiseksi.

Uimavesien vedenlaadun valvonta:

Yleisellä uimarannalla tarkoitetaan asetuksessa (711/2014) rantaa, jolla odotetaan käyvän huomattava määrä uimareita. Pienillä uimarannoilla tarkoitetaan rantoja, joilla ei odoteta käyvän huomattavaa määrää uimareita (asetus 710/2014).

Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo yleisten uimarantojen veden laatua. Vedestä seurataan uimakauden aikana sellaisten bakteerien pitoisuuksia, jotka osoittavat uimaveden ulosteperäistä saastumista. Lisäksi uimarannoilta havainnoidaan syanobakteerien eli sinilevien ja jätteiden esiintymistä. Myös talviuimapaikkojen vedenlaatua seurataan näytteenotolla.

Neljän peräkkäisen uimakauden valvontatutkimustulosten perusteella yleiset uimarantavedet luokitellaan neljään laatuluokkaan - erinomainen, hyvä, tyydyttävä tai huono -. Luokitus on tullut käyttöön vuoden 2011 jälkeen. Yleisille uimarannoille on laadittu uimaveden ominaisuuksien ja uimavettä mahdollisesti saastuttavien tekijöiden perusteella uimavesiprofiili.

Uima-altaiden vedenlaatua valvotaan STM:n asetuksen (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista nojalla. Asetuksen mukaisia valvontakohteita on kaksi: Salon uimahalli ja Lehmirannan lomakeskus. Kohteiden altaista otetaan vuosittain vähintään neljä näytettä / allas. Näytteiden kokonaismäärät perustuvat altaiden käyttäjämääriin. Viranomaisen ottaa kaikki Lehmirannan lomakeskuksen näytteet ja osan Salon uimahallin valvontanäytteistä. Allasvesinäytteissä seurataan ensisijaisesti mikrobien määriä ja veden desinfiointitehokkuutta.

Taulukko 5. Vesinäytteiden näytteenottosuunnitelma

Valvontakohte	Näytteenotto
Salon Vesi	Laboratorion sertifioitu näytteenottaja ottaa käyttötarkkailu- ja viranomaisvalvonnan mukaiset näytteet.
Vesiosuuskunnat ja pienet vesilaitokset	Valvontaviranomainen huolehtii useiden vesiosuuskuntien ja muiden pienten vesilaitosten näytteenoton valvontatutkimussuunnitelman mukaisesti. Osa toimijoista hoitaa näytteenoton itse.
Yleiset uimarannat Härjänvatsan uimaranta, Kiikala Kokkilan uimaranta, Halikko Lehmijärven uimaranta, Perniö Märynummen uimaranta, Halikko Naarjärven uimaranta, Perniö Nummijärven uimaranta, Kuusjoki Piiljärven uimaranta, Muurla	Näyte ennen uimakauden alkua ja 1 krt/kk uimakauden aikana (yhteensä 32 näytettä/v)
Pienet yleiset uimarannat (yhteensä 11 kpl)	1 krt/kk uimakauden aikana (yhteensä 33 näytettä/v)
Talviuimapaikat (8 kpl)	1 krt/kohde talvikauden aikana, Kokkila 2 krt
Uimahallit (2 kpl)	Valvontatutkimusohjelman mukaisesti sekä viranomais- että käyttötarkkailunäytteitä.

13.5 Valvontasuunnitelman painopisteet

Valvira laatiman valvontaohjelman 2020–2024 painopisteet ja painopisteiden huomioiminen vuonna:

- Omavalvonnan tukeminen:
 - Omavalvontaa edistetään ja varmistetaan tarkastuskäynneillä ja kyselyillä. Talousveden laatuun vaikuttavia riskejä arvioidaan ja hallitaan yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa.
- Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö:
 - Yhteistyötä muiden viranomaistahojen kanssa pyritään kehittämään ja parantamaan (esim. pelastuslaitos ja sosiaalitoimi).

Valtakunnallisten painopistealueiden lisäksi valvontayksikön omana painopistealueena on vesiosuuskuntien laitostekniikan ja desinfiointivalmiuden kehittäminen:

Salon kaupungin alueella toimii alueen laajuuteen suhteutettuna verrattain paljon talousvettä toimittavia laitoksia (yhteensä 27 vesilaitosta). Liikelaitos Salon Vesi toimii ainoana suurena laitoksena alueella (vedentoimitus >1000 m³/vrk, väh. 5000 käyttäjää). Liikelaitos vastaa kahden suuren vedenjakelualueen (Salo-Halikko ja Perniö-Särkisalo-Teijo) ja kuuden keskisuuren vedenjakelualueen (Pertteli, Kiikala-Suomusjärvi, Kruusila, Muurla, Kisko ja Kuusjoki) ja yhden pienen vedenjakelualueen (Hajala)

vesihuollosta. Kaupungin alueella toimii lisäksi 12 keskisuurta laitosta (vedentoimitus 10-1000 m³/vrk, 50-5000 käyttäjää) ja kuusi pientä laitosta (vedentoimitus <10 m³/vrk, alle 50 käyttäjää), joiden vesihuollosta vastaavat pääsääntöisesti vesiosuuskunnat. Liikelaitos Salon vesi toimittaa talousvettä n. 45 000:lle ja vesiosuuskunnat lähes 3000:lle käyttäjälle. Vesilaitosten käytössä on yhteensä noin 50 vedenottamo.

STM:n talousvesiasetuksen (1352/2015) 11 § sisältää veloitteen talousvettä toimittavalle laitokselle aloittaa verkoston desinfiointi kuuden tunnin sisällä mikrobiologisen uhkan havaitsemisesta. Liikelaitoksen ja useiden vesiosuuskuntien vedenottamoilla on mahdollista toteuttaa asetuksen mukainen verkoston desinfiointi, mutta valvonnan piirissä on vielä vesiosuuskuntien ottamoita, joilla tätä valmiutta ei vielä ole tai suunnitelma desinfiointin toteuttamisesta on keskeneräinen. Vuoden 2020 aikana vesilaitosten kanssa yhteistyössä on laadittu riskinarviointeja ja päivitetty valvontatutkimusohjelmia. Riskinarviointit on hyväksytty vuoden 2020 aikana. Valvontatutkimusohjelmien päivittäminen on muutaman laitoksen osalta vielä kesken. Riskinarviointien ja valvontatutkimusohjelmien ajantasaisuutta arvioidaan laitoksille tehtävillä suunnitelmallisilla tarkastuskäynneillä ja päivitetään tarpeen mukaan. Osuuskuntien ottamoiden laitetekniikan ajanmukaistamista jatketaan (esim. lähtevän veden UV-desinfiointi). Tällä pyritään vähentämään talousveden laatuun kohdistuvia riskejä.

14 Tupakkalain valvonta

Tupakkalain tarkoituksena on vähentää ihmisten altistumista ympäristön tupakansavulle. Toimet, jotka ennaltaehkäisevät tupakoinnin aloittamista ennen tupakan ostamiseen oikeuttavan iän saavuttamista, ehkäisevät tehokkaimmin tupakoinnista aiheutuvia haittoja, edistävät terveyttä ja rajoittavat uusien tupakoitsijoiden määrää.

Tupakkalain suunnitelmallista valvontaa on edellisellä suunnitelmakaudella yksinkertaistettu. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Muilla ympäristöterveydenhuollon tekemillä tarkastuksilla on varmistettava, että tupakkalain 12 §:n 1 momentin mukaisia tupakointikieltoja noudatetaan. Tarvittaessa epäkohtiin puututaan.

Tupakkatuotteiden- ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikkojen sekä tupakointitilojen tarkastukset tehdään Valviran laatimia tarkastusohjeita noudattaen. Tarkastuslomakkeet on viety ”tarkastuskertomuspohjiksi” VATI-järjestelmään.

Tupakkalaki antaa asuntoyhteisöille mahdollisuuden hakea huoneistoon kuuluvalle parvekkeelle, huoneistoon kuuluvaan ulkotilaan tai huoneiston sisätiloihin tupakointikieltoa. Kiellon määrää kunnan valvontaviranomainen asuntoyhteisön hakemuksesta. Vuonna 2020 kyseisiä hakemuksia ei saapunut lainkaan Salon kaupungin ympäristöterveydenhuoltoon.

14.1 Tupakkalain suunnitelmallinen valvonta suunnitelmakaudella

Valvontakohteiden tarkastustiheys perustuu Valviran laatimaan tupakkalain mukaisten kohteiden tarkastustiheys -ohjeeseen.

Tupakkavalvontatiheys kirjataan VATIin kohdekohtaisesti, jolloin tiedot tarkastusajankohdista näkyvät tarkastajille valvontaohjelmassa.

Taulukko 6. Suunnitelmallisen valvonnan kohteet ja tarkastukset v. 2022

TUPAKKALAIN MUKAINEN VALVONTA	Kohteita	Ohjeellinen tarkastustiheys (krt/v)	Tarkastukset v. 2022
Ravitsemisliikkeet, joissa erillinen tupakointitila	2	0,3	2

Vähittäismyyntipaikat	66	0,5	26
Tukkumyyntipaikat	2	0,5	1
Yhteensä	70		29

Tupakkavalvonnan osalta suunnitelmaan ei sisälly näytteenottoa. Mahdollisissa epäselvissä ja tai riitatilanteissa voidaan ottaa näyte.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi tupakkavalvonnassa huomioidaan:

- valitukset tai ilmiannot, jotka koskevat mm. tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, markkinointi-, esilläpito tai tupakointikieltojen rikkomista
- vähittäismyyntilupahakemusten käsittely (lupia ylläpidetään Valviran InProcess myyntiluparekisterissä)
- asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely
- toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana.

Valvontaa tehdään pääosin muun valvonnan (elintarvikevalvonta) yhteydessä. Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakan myyntiä ja markkinointia koskevia säännöksiä tupakkalain perusteella sekä nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä lääkelain perusteella. Joissakin terveysuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveysuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perustelua tehdä havaintoja tupakkalain noudattamisesta. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

Valvonnassa huomioidaan valtakunnallisessa tupakkavalvontaohjelmassa esitetyt painopisteet:

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Tupakkalaissa omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta on erikseen säädetty tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myynnin sekä tupakointitilallisten ravitsemisliikkeiden osalta. Näiltä osin omavalvonta on elinkeinonharjoittajalle pakollista. Omavalvonnan painopisteenä tavoitteena on auttaa parantamaan toiminnanharjoittajien omavalvonnan laatua, lisätä valvonnan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä edistää valvontakohteista tehtävää riskinarviointia.

Tupakkalain valvonnan osalta valtakunnallisessa ohjelmassa kannustetaan myös suuntaamaan resursseja vaikuttavampaan suuntaan käyttämällä aiempaa tehokkaampia toimintamuotoja, kuten tekemään **yhteistyötä ehkäisevän päihdetyön kanssa**.

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelmakauden painopisteenä vuosille 2022–2024 ovat tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta. 2022–2024 toteutetaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä keskittymällä valvonnassa niihin osaluoksiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä valvontatoimivaltaa. Näihin teemoihin odotetaan ohjausta Valviralta. Lainmuutosten valmistelun aikataulujen vuoksi Valvira päivittää tupakkalain valvontaohjelman 2020-2024 vasta vuonna 2022.

Tupakkalain valvonnan toimintaympäristö on lähitulevaisuudessa muuttumassa valmisteilla olevien säädösmuutosten seurauksena. Valvira on 7.7.2021 kuntiin lähettämässään ohjauskirjeessä kertonut HE-esityksessä olevista säädösmuutoksista, joilla on toteutuessaan vaikutusta vuoden 2022 tupakkalain mukaiseen valvontaan, sillä osa muutoksista tulee voimaan lain voimaantulon yhteydessä ilman siirtymäaika.

Suunnitteilla oleva tupakointikieltojen mahdollinen laajeneminen yleisille uimarannoille ja lasten leikkikentille voi edellyttää kunnalta näiden uusien tupakointikieltojen valvonnan suunnittelua jo vuoden 2022 osalta painottuen erityisesti kesäaikaan. On todennäköistä, että erityisesti yleisiä uimarantoja koskeva tupakointikielto aiheuttaa kasvanutta valvontatarvetta ainakin lain voimaantulon jälkeisinä parina ensimmäisenä vuotena. Tupakkalain mukaista valvontaa pyritään suorittamaan terveydensuojelulain mukaisen valvonnan yhteydessä.

14.2 Nikotiinivalmisteiden valvonta

Tupakoinnin lopettamiseen tarkoitettuja nikotiinikorvausvalmisteita saa myydä apteekkien lisäksi tupakan vähittäismyyntipaikoissa. Nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettut itsehoitovalmisteet on luokiteltu lääkkeiksi ja niitä saadaan myydä valvotusti yli 18-vuotiaille. Lääkelaisissa on säädetty kunnalle tehtäviä nikotiinivalmisteiden lupa- ja valvontaviranomaisena. Lääkelain mukaisesta nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntin valvonnasta ei ole valtakunnallista valvontaohjelmaa. Lääkelakiin perustuvaa nikotiinivalmisteiden myyntiä valvotaan ensisijaisesti tupakkalain mukaisen tarkastuksen yhteydessä. Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja on Salossa 35 kpl, joista tarkastetaan vuonna 2022 12 kpl.

15. Valvontasuunnitelman seuranta ja toteutumisen arviointi

Tietoja valvontakohteista, tehdyistä tarkastuskäynneistä ja näytteenotoista, käsitellyistä hakemuksista ja ilmoituksista, käytetyistä pakkokeinoista ja muista tehdyistä valvontatoimenpiteistä pidetään yllä valtakunnallisessa toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmässä VATI:ssa, missä ne ovat myös alue- ja keskushallintoviranomaisten käytettävissä. Suunniteltujen terveysvalvonnan tarkastusten toteutumista seurataan ajantasaisesti VATI:n seuranta- ja raportointitoimintojen avulla. Toteutumista käsitellään valvonnan palaverissa kuukausittain ja tilanne raportoidaan lautakunnalle neljännesvuosittain.

Suunnitelmavuoden toteutumisen arviointi käsitellään rakennus- ja ympäristölautakunnassa maaliskuun loppuun mennessä ja toimitetaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän VYHAN kautta aluehallintovirastolle. Yhteenvedossa selvitetään toteutuneiden suunnitelman mukaisten tarkastusten ja muiden tarkastusten määrät toimintatyypeittäin, hyväksymispäätösten, käsiteltyjen ilmoitusten ja myönnettyjen lupien määrät, tiedot kertyneistä maksutuloista sekä arvioidaan yleisesti valvontasuunnitelman toteutumista ja voimavarojen riittävyttä. Jos toteutuma eroaa merkittävästi suunnitelmasta, pyritään selvittämään syyt suunnitelmasta poikkeamiselle. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä.

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma on erillisenä osiona.